

POUŽITÍ VZDUŠNÝCH VÝSADKŮ

Na různých organizačních stupních vedení se v současné době stále více dostávají do popředí otázky, které souvisí s efektivní přípravou a bojovým použitím vzdušných výsadků k plnění různých a **velmi náročných úkolů** v týlu nepřítele. Toto docenění vzdušných výsadků je bezprostředně ovlivněno stále platným požadavkem, kdy **rozhodným útokem vedeným ve vysokém tempu a do velké hloubky** lze dosáhnout úplného rozdrčení nepřítele. K dosažení toho mohou napomáhat vzdušné výsadky, které svou **vysokou mobilitou** jsou schopny úspěšně využít vlastních úderů vedených na nepřítele s cílem současně ničit jeho vojska a důležité objekty, jakož i zabránit mu organizovat odolnou obranu.

Údery na nepřítele by do určité míry ztrácely na své účinnosti, kdyby jejich výsledků nebylo využito včasným vysazením vzdušných výsadků a rychlým proniknutím tankových a motostřeleckých útvarů a jednotek k rozvíjení útoku ve vysokém tempu a do hloubky nepřátelské obrany. Proto se v současné době předpokládá, že mnohem větší uplatnění v boji a operaci najdou vzdušné výsadky **různého druhu** (zejména vrtulníkové), které v úzké součinnosti s pozemním vojskem se budou podílet nejen na realizaci pružného manévru, ale i na rozdrčení nepřítele v určeném prostoru a v co nejkratší době.

V článku chci zobecnit a vysvětlit důležitá ustanovení Bojového řádu, která souvisí s použitím **výsadku**, organizovaného převážně z **motostřeleckých** jednotek a vysazovaného z **vrtulníků** do týlu nepřítele.

V Bojovém řádu v čl. 12 je uvedeno, že ... **taktický vzdušný výsadek bývá v hod-**

notě zesíleného motostřeleckého praporu (roty) a určuje se zpravidla z jednotek druhého sledu (zálohy) divize.

Výsadek může být na podkladě konkrétní situace v týlu nepřítele **vysazen v různých variantách**, a to v hodnotě menší než prapor (zpravidla **zesílená rota**), v hodnotě motostřeleckého **praporu** (podle organizační struktury), nebo v hodnotě **zesíleného** motostřeleckého **praporu** (o určité jednotky druhů vojsk a speciálních vojsk).

Každá varianta vysazení bezprostředně ovlivňuje nejen skutečné **bojové možnosti** výsadku v týlu nepřítele, ale i celkovou **dobu** plnění bojového úkolu. Vysazení motostřeleckého praporu představuje určitou sílu, která může být odlišná v závislosti na tom, zda prapor je vysazen s veškerou **bojovou technikou**, nebo pouze s **ručními a ručními protitankovými zbraněmi** a lehkými dopravními prostředky (umožňující pouze mobilitu po vysazení, ale postrádající odolnost a případný úkryt před palbou nepřítele).

Pro znázornění rozdílnosti uvedených variant vysazení si přiblížíme na následujícím příkladu některé **hmotnosti výsadku** a **potřebu vrtulníků** různých modifikací pro přepravu vzduchem:

— jedna **motostřelecká rota** s bojovou technikou podle současné organizace a s 2 pp munice ... 140 000 kg; k tomu je zapotřebí **11–12 vrtulníků Mi-6** (únosnost 12 500 kg),

— jeden **motostřelecký prapor** s bojovou technikou podle současné organizace a s 2 pp munice ... 586 099 kg, což představuje potřebu **48 vrtulníků Mi-6**, nebo jen 39 vrtulníků téhož typu (při únosnosti

15 000 kg), a to za předpokladu, že není překročena mezní (přetížená) letová hmotnost vrtulníku,

— jeden zesílený motostřelecký prapor v závislosti na rozsahu přidělení jednotek druhů vojsk a speciálních vojsk může dosahovat hmotnosti 650 000—700 000 kg a potřebuje 52—56 vrtulníků (únosnost 12 500 kg), nebo 43—47 vrtulníků při únosnosti 15 000 kg na úkor množství LPHM a případného doletu.

Oproti tomu u výsadku, jehož příslušníci jsou vyzbrojeni pouze ručními a ručními protitankovými zbraněmi, hmotnost a potřeba vrtulníků dosahuje těchto hodnot:

— jedna motostřelecká rota s 2 pp..... 17 126 kg a pro přepravu vzduchem 2 vrtulníky Mi-6, nebo 4—6 vrtulníků Mi-8 anebo Mi-17,

— jeden motostřelecký prapor bez těžké bojové techniky s 2 pp munice..... 74 784 kg a pro přepravu vzduchem 6 vrtulníků Mi-6 nebo 18—25 vrtulníků Mi-8 popř. Mi-17 (únosnost 3000—4000 kg).

Z toho vyplývá potřeba vrtulníků uvedených typů pro přepravu výsadku vzduchem. Přitom můžeme dojít k důležitým závěrům, že přepravu organických motostřeleckých jednotek vzduchem mohou plnohodnotně zabezpečit pouze vrtulníky typu Mi-6 nebo Mi-26 a další, jež mají schopnost přepravovat veškerou bojovou techniku, která je u motostřeleckého praporu a roty.

Při určitém nedostatku vrtulníků požadovaných typů by mohla vzniknout nutnost výsadek přepravovat a vysazovat ve více koloběžích. Na jedné straně by došlo k podstatnému snížení celkové potřeby vrtulníků. Ovšem na straně druhé by se vyloučil moment překvapení, což by pro nepřítele vytvářelo výhodné podmínky k uskutečnění účinných protipatříků vůči výsadku. Současně vysazení ve více koloběžích vyžaduje zvýšené úsilí letectva a dalších druhů vojsk při zabezpečení výsadku.

Skutečné složení a hodnota výsadku budou tedy vždy závislé na počtu a typu vyčleněných dopravních a bojových vrtulníků. Přitom je třeba vycházet i z toho, že v rámci útočné operace a boje se dopravní, jakož i bojové vrtulníky budou mimo vysazení výsadku průběžně podílet na plnění celé řady dalších úkolů, přičemž může dojít k určitým ztrátám na přepravní technice. V takovém případě způsobené ztráty bezprostředně ovlivní rozdíly mezi plánovaným a požadovaným, jakož i skutečně vyčleněným množstvím vrtulníků různých modifikací pro potřeby výsadku. Právě proto by se měly v závislosti na sku-

tečně vyčleněném počtu vrtulníků upřesňovat nejen hodnota a složení výsadku, ale určit i charakter bojového úkolu, dále hloubku vysazení a tím i dobu vedení samostatného boje v týlu nepřítele.

V analogii na skutečné možnosti přepravy taktických vzdušných výsadků je nutné posuzovat další ustanovení čl. 105, který uvádí, že: „Hloubka jejich vysazení se určuje zpravidla podle jejich úkolu a složení s ohledem na možnost vést samostatně boj v trvání 3 až 4 hodiny.“

Co chápat pod skutečnou hloubkou vysazení? Ještě před několika lety řada zahraničních vojenských teoretiků jednoznačně tvrdila, že výsadek na taktickém stupni bude nejčastěji vysazován do hloubky 50 km. Dokonce v některých případech, pokud se podílel na plnění bojového úkolu operačně taktického charakteru, mohl být vysazen i do podstatně větší hloubky.

V současném pojetí je hloubka vysazení bezprostředně limitována dobou vedení samostatného boje. Bude tedy vždy závislá zejména na bojových možnostech výsadku, rozsahu zabezpečení prostředky nadřazeného velitele a průměrném tempu útoku pluků prvního sledu. Je třeba mít na zřeteli, že i dosažení průměrného tempa můžeme posuzovat z několika hledisek, a proto právem je rozdělíme do dvou variant, což odpovídá vzniklé situaci na frontě a stanoveným úkolům, které budou vševojenské divize plnit.

V první variantě půjde o podstatně nižší průměrné tempo, což je ovlivněno při vedení útoku na bránícího se nepřítele z přímého dotyku, a to v době průlomu, kdy tempo může být 1—2 km.h⁻¹, při rozvíjení útoku do hloubky 3—4 km.h⁻¹, při útoku v horách 1—3 km.h⁻¹, v lese 2—3 km.h⁻¹ nebo při útoku na bránícího se nepřítele po přesunu z hloubky 4—5 km.h⁻¹.

Za těchto podmínek by hloubka vysazení mohla dosahovat od několika km do 20 km od linie fronty, kdy výsadek bude poměrně ve velkém rozsahu podporován zejména dělostřeleckou palbou, bojovými vrtulníky a stíhacím letectvem.

Ve druhé variantě půjde o poměrně vyšší průměrné tempo, které je dáno činností vojsk při působení v operační manévrovací skupině 6—8 km.h⁻¹, při plnění úkolu v součinnosti s obcházejícím, přepadovým nebo speciálním odřadem do 10 km.h⁻¹, při pronásledování 8—12 km.h⁻¹ a při vyslání předsunutého odřadu (předvoje) 10—15 km.h⁻¹.

V této variantě bude hloubka vysazení zpravidla dosahovat vzdálenosti 25—40 km a v některých situacích dokonce až 50 km.

Přitom hlavní úlohu při podpoře výsadku by mělo mít stíhací, stíhací bombardovací letectvo, bojové vrtulníky a v některých případech i dělostřelecko.

Jak chápat schopnost výsadku vést samostatný boj v týlu nepřítele po dobu 3 až 4 hodin?

Ještě na počátku osmdesátých let se někteří vojenští teoretici domnívali, že výsadek v hodnotě roty nemá své opodstatnění. Bojový řád, část 2 v čl. 109 jasně říká, že: „**Motostřelecký prapor (rota) jako taktický vzdušný výsadek...**“ bude plnit různé úkoly v týlu nepřítele. Toto ustanovení je ovlivněno nejen charakterem soudobého boje, ale zejména značně pokročilým a členitým terénem v zájmovém prostoru, což si přímo vynucuje používat mnohem častěji i **menších výsadeků** v hodnotě roty. Přitom nelze vyloučit, že za výhodných podmínek pro výsadek může jít dokonce o sílu zesílené čety.

Motostřelecká četa vyčleněná jako před-sunutá skupina z praporu působícího jako taktický vzdušný výsadek dostává zpravidla úkol zmocnit se přistávací plochy a zabezpečit vysazení výsadku.

Přitom je zapotřebí docenit i předpokládanou dobu boje a její rozdílnost z několika pohledů.

Za prvé, zda jde o výsadek v hodnotě praporu či roty.

Za druhé, zda jsou vysazeny organické zbraně a bojová technika, popřípadě zda jsou vysazeny zesílené jednotky nebo jednotky vyzbrojené pouze ručními zbraněmi různých typů.

Za poslední, zda se boj povede v tankovém, horském a zalesněném terénu, jakož i v noci.

Na základě propočtů palebných a bojových možností výsadku v hodnotě **zesíleného praporu** povede boj zpravidla po dobu **3–4 hodin**, v horách a v lese i **více** hodin. Výsadek v hodnotě **zesílené roty** nejčastěji do 2 hodin a v silně členitém terénu **3 až 4** hodiny. Oproti tomu prapor, jakož i rota **bez OT (BVP) a další bojové a dopravní techniky**, pouze s ručními a ručními protitankovými zbraněmi, může vést samostatný boj pouze do 1 hodiny a v horách, v lese a těžkopráchném terénu pro tanky **2 i více** hodin.

Poněkud delší dobu bude vést boj výsadek při útoku v noci, což souvisí i s předpokládanými variantami vysazení.

V první variantě může dojít k vysazení v souladu s čl. 200, kde je zdůrazněno, že: „... **výsadek se vysazuje tak, aby se s ním útočící útvary spojily za denního světla**“. Z toho je možné vyvodit, že by výsadek měl bojovat v noci pouze **2–3** ho-

diny a ve zbývajících dobách do 1 hodiny a za denního světla by došlo ke sloučení s pluky prvního sledu.

Ve druhé variantě by výsadek v závislosti na ročním období a tím i různé délce noční doby vedl boj i více hodin. Taková varianta bude bezprostředně ovlivněna situací na frontě a vytvořením výhodných podmínek pro vysazení i s několika hodinovým předstihem.

Ve třetí variantě, kdy k vysazení dojde v podvečer s přechodem na noc, může celková doba boje podstatně převyšovat stanovenou normu. Přitom není vyloučeno, že výsadek může uskutečnit manévry do jiného prostoru, což bude vyžadovat i delší dobu k následnému vedení rozhodné a nenadálé ztěžuje z různých směrů ke zničení v týlu nepřítele.

V čl. 105 je také uvedeno, že: „... **výsadek se používá zpravidla na směr hlavního úderu**. V průběhu útoku může divize v jednom dnu postupně vysadit několik taktických vzdušných výsadeků k plnění různých úkolů“.

Současně v čl. 103 je zakotveno, že: „... **směr hlavního úderu stanovuje velitel divize na celou hloubku útoku nebo jen do hloubky bližšího úkolu**. Během útoku se může měnit.“

Vydeme-li z těchto zásad, tak zpravidla v průběhu nebo před dokončením bližšího úkolu divize by mohl být postupně vysazen výsadek. Obdobně může k použití výsadku dojít na počátku, v průběhu a před dokončením dalšího úkolu divize. Přitom není vyloučeno, že v důsledku změny směru hlavního úderu během útoku bude žádoucí rychle vysadit další výsadek.

Požadavek **postupného vysazení** několika výsadeků je nutné chápat tak, že půjde skutečně o několik výsadeků, které budou v určený den v pohotovosti pro boj v týlu nepřítele. Přitom v důsledku vývoje situace na frontě může dojít k podstatnému rozdílu mezi plánovaným a skutečně vysazeným počtem výsadeků. Přesto není reálné počítat s tím, že příslušníci jednoho výsadku budou během jednoho dne vysazení dvakrát.

Bojové úkoly pro výsadek jsou vymezeny v čl. 12: „**Taktický vzdušný výsadek se používá k dobytí a udržení důležitých čar, horských přechodů, průsmyků, přepravišť a úseků vhodných pro násilný přechod vodní překážky do příchodu vlastních vojsk, k úderům do boků a týlu pronikajícího nepřítele nebo přisunovaných záloh, jakož i k ničení nepřátelských prostředků jaderného a chemického napadení a míst velení**.“

Získané zkušenosti z vojenských cvičení plně potvrzují, že uvedený rozsah bojových úkolů má zcela právem charakter **základních bojových úkolů**. Při stylizaci těchto úkolů jsou zvýrazněny důležité momenty, které charakterizují boj v týlu nepříteli, neboť výsadku se přímo ukládá:

- dobýt, ovládnout a udržet (přechod od útoku k obraně),
- vést úderu do boků a týlu (realizace pružného manévru),
- ničit (dosažení stanoveného cíle).

Bojový řád obsahuje různé **varianty** použití výsadku:

- k ničení nepříteli v zabezpečovacím pásmu, ke zmocnění se a zničení jaderných min, k překonání pásem zamořených radioaktivními látkami, rozrušených a zatopených prostorů a prostorů požárů (čl. 126),

- při použití pouze konvenčních zbraní k rozvíjení dosaženého úspěchu (čl. 140),

- k pronikání do prostorů zjištění a uložení jaderných min, k ničení zajišťovacích jednotek a jaderných min a k zmocnění se určených prostorů (čl. 145),

- při rozvíjení útoku (čl. 148),

- ke zmaření organizovaného zaujetí obrany nepřítelům na dalších čarách (čl. 149),

- při pronásledování k ovládnutí a udržení soutěsek, mostů, přepravišť, předmostí, silničních uzlů a jiných důležitých objektů na odchodových cestách nepříteli (čl. 159),

- napomáhat hlavním silám divize

(pluku) obklíčovati a ničit obcházejícího nepříteli (čl. 162),

- zmocnit se mostů, brodů, přepravišť a úseků vhodných k násilnému přechodu vodní překážky (čl. 167), předmostí (čl. 169), hydrotechnických zařízení na vodní překážce (čl. 171) a jiných důležitých objektů (čl. 183),

- k uskutečnění úderu do týlu nepříteli bránícího opevněný prostor a k zabránění přísunu jeho záloh z hloubky (čl. 192) nebo k vysazení do týlu opevněného prostoru (čl. 197),

- při útoku v noci (čl. 200),

- při dobývání města a důležitých objektů, např. administrativních budov, průmyslových podniků, elektráren (čl. 213),

- při činnosti v sestavě operační manévrovací skupiny (čl. 221),

- při útoku v horách dobývat dominantní výšiny, horské průsmyky, přechody, tunely a další důležité objekty (čl. 265),

- plnění různých úkolů při útoku v lese (čl. 272), v zimě (čl. 297) nebo ve střetném boji (čl. 321).

Rozsah těchto úkolů jednoznačně dokazuje, že v soudobém boji nebyvale narůstají možnosti bojového použití výsadku na taktickém stupni. Proto zásada, že se mohou v průběhu dne postupně vysazovat výsadky, je bezprostředně spojena s každodenní přípravou, organizací a všestranným zabezpečením. Takové úkoly se zákonitě odrazí v metodice práce velitele a štábu, jakož i v obsahovém zaměření bojové dokumentace.